

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет менеджменту та права

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішенням Вченої ради
Вінницького національного
аграрного університету

« 17 » березня 2025 р.

Протокол № 9

Голова Вченої ради

Григорій КАЛЕТНИК

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Вінницького національного
аграрного університету

Віктор МАЗУР

« 17 » березня 2025 р.

П Р О Г Р А М А

**Вступного іспиту до аспірантури
зі спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини
за галуззю знань С Соціальні науки, журналістика та інформація**

Вінниця 2025

Програма фахового вступного іспиту в аспірантуру за галуззю знань С Соціальні науки, журналістика та інформація зі спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини. Вінниця: ВНАУ, 2025. 28 с.

Програму підготували:

- Калетнік Григорій Миколайович – доктор економічних наук, професор, президент університету, академік НААН України, головний науковий співробітник наукової тематики;

- Лутковська Світлана Михайлівна – доктор економічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи, професор кафедри адміністративного менеджменту та альтернативних джерел енергії, провідний науковий співробітник наукових тематик;

- Пронько Людмила Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент, декан факультету менеджменту та права.

Рекомендовано до видання Вченою радою Вінницького національного аграрного університету (протокол від «17» березня 2025 р. № 9)

Рекомендовано до видання Вченою радою факультету менеджменту та права, (протокол від « 13 » березня _ 2025 р. № __7__)

Схвалено навчально-методичною комісією факультету менеджменту та права, (протокол від « 13 » березня _ 2025 р. № _7_)

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. МЕТА ФАХОВОГО ІСПИТУ ДО ВСТУПУ ДО АСПІРАНТУРИ	5
2. ХАРАКТЕРИСТИКА ЗМІСТУ ПРОГРАМИ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ІСПИТУ	6
3. ВИМОГИ ДО ЗДІБНОСТЕЙ І ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ЗДОБУВАЧІВ. ОСНОВНІ ПРОФЕСІЙНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ	16
4. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ФАХОВОГО ІСПИТУ ДО ВСТУПУ ДО АСПІРАНТУРИ	18
5. СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА	19
6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ФАХОВОГО ІСПИТУ ДО ВСТУПУ ДО АСПІРАНТУРИ	20
7. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ФАХОВОГО ІСПИТУ	21
8. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	26

ВСТУП

Програма вступного іспиту фахового вступного випробування до аспірантури за галуззю знань С Соціальні науки, журналістика та інформація за спеціальністю С1 Економіка та міжнародні економічні відносини відображає загальне коло кваліфікаційних вимог до теоретичних знань претендентів для вступу до аспірантури. На основі програми складається перелік питань вступного іспиту й формуються екзаменаційні білети.

Метою складання вступного іспиту є перевірка й оцінювання фундаментальних знань вступників із функціонування підприємств і державних систем, механізму управління економікою на мікро- та макrorівнях, а також форм, методів й економічних важелів регулювання економічних процесів та встановлення їхньої достатності для проведення наукових досліджень із обраної галузі науки.

За цією спеціальністю можуть навчатися в аспірантурі фахівці, які мають повну вищу освіту за ступенем магістра або освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста чи магістра зі спеціальності «Економіка» та суміжних із нею інших спеціальностей. Вступники до аспірантури повинні мати фундаментальні знання в області теоретичних та прикладних економічних дисциплін, систем управління економікою різних ієрархічних рівнів, мікро- та макроекономічного прогнозування й планування розвитку економік відповідних рівнів ієрархії, державного й бюджетно-фінансового регулювання економіки, мати здібності до науково-дослідної роботи, володіти сучасними методами наукових досліджень.

1. МЕТА ФАХОВОГО ІСПИТУ ДО ВСТУПУ ДО АСПІРАНТУРИ

Фахове випробування проводиться з метою виявлення знань, вмінь, компетентної здатності щодо здійснення наукових досліджень на основі типових методик, якими повинен володіти фахівець за галуззю знань С Соціальні науки, журналістика та інформація за спеціальністю С1 Економіка та міжнародні економічні відносини.

Завдання до фахового іспиту при вступі до аспірантури за спеціальністю С1 Економіка та міжнародні економічні відносини містять питання з наступних дисциплін: економіка аграрного виробництва, державне регулювання економіки підприємств, мікроекономіка, макроекономіка, глобальна економіка, економіка підприємства, підприємництво, фінанси підприємств, моделювання в управлінні агровиробничими системами.

2. ХАРАКТЕРИСТИКА ЗМІСТУ ПРОГРАМИ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ЕКЗАМЕНУ З ЕКОНОМІКИ

Мікроекономіка

Потреби і блага, їх класифікація. Піраміда Маслоу. Економічні інтереси. Поняття корисності блага та її види. Функція корисності. Загальна та гранична корисності. Закон спадної граничної корисності. Сутність раціонального вибору споживача.

Виробничі ресурси. Фактори виробництва. Матеріальні ресурси (земля і капітал). Людські ресурси (праця і підприємницький хист). Ефективність виробництва. Виробничі можливості та економічний вибір. Обмеженість ресурсів. Крива виробничих можливостей. Альтернативна вартість.

Виробничі функції, їх види та властивості. Продуктивність факторів виробництва. Сукупний, середній та граничний продукт. Закон спадної віддачі факторів виробництва. Економічна ефективність: розподільна та виробнича ефективність.

Постійні, змінні та загальні витрати виробництва. Середні і граничні витрати у короткостроковому і довгостроковому періодах. Постійна, зростаюча та спадна віддача від факторів виробництва. Ефекти масштабу виробництва. Економічні (явні та неявні) витрати виробництва. Економічний, бухгалтерський та нормальний прибуток.

Основні принципи організації ринкової економіки. Моделі ринкової економіки. Сутність і функції ринку. Види ринку і послуг, ресурсні ринки, фінансові ринки. Ринкова інфраструктура.

Попит і закон попиту. Поняття індивідуального та ринкового попиту, крива та функція, що їх описує. Фактори, що впливають на зміну попиту та зміну обсягу попиту.

Пропозиція і закон пропозиції. Поняття індивідуальної та ринкової пропозиції, крива та функція, що її описує. Фактори, що впливають на зміну пропозиції та зміну обсягу пропозиції. Неціннові чинники пропозиції.

Взаємодія попиту та пропозиції і рівновага між ними. Рівноважні ціна та обсяг. Стійкість рівноваги, причини її порушення та засоби відновлення. Динамічна модель ринкової рівноваги.

Поняття ринкової структури. Класифікація типів ринкових структур та їх критерії. Ознаки досконалої конкуренції та умови її формування, її переваги і недоліки. Конкурентна фірма та конкурентна галузь. Монополія. Різновиди монополій. Монопольна влада, її параметри. Монополістична конкуренція, її особливості та умови виникнення. Олігополія та її характерні ознаки.

Макроекономіка

Методологічні принципи побудови системи національних рахунків. Основні категорії системи національних рахунків: додана вартість, інституційні одиниці, сектори, операції, рахунки. Основні макроекономічні показники. Валовий національний продукт (далі - ВВП) та валовий внутрішній продукт (далі - ВВП). Методи обчислення ВВП: виробничий, кінцевого використання, розподільчий. Динаміка ВВП в Україні. ВВП та суспільний добробут. Особливості макроекономічних показників.

Інвестиційна функція. Автономні інвестиції. Попит на інвестиції. Мультиплікатор інвестицій. Сутність мультиплікатора.

Сутність сукупного попиту. Цінові фактори впливу: ефект реальних касових залишків, ефект імпорتنих закупівель. Нецінові фактори впливу (екзогенні шоки).

Сукупна пропозиція. Кейнсіанська модель сукупної пропозиції. Жорсткість цін і заробітної плати. Цінові фактори сукупної пропозиції. Зміна цін і реального ВВП на різних ділянках короткострокової кривої сукупної пропозиції. Екзогенні шоки сукупної пропозиції.

Циклічність як форма економічного розвитку. Сутність та структура економічного циклу. Види економічних циклів. Індикатори циклічних коливань. Зайнятість як макроекономічна проблема. Безробіття та його види. Повна зайнятість, природне безробіття та потенційний ВВП. Інструменти соціальної політики. Державні і соціальні стандарти.

Інфляція: сутність, причини та види. Темп інфляції та його обчислення. Інфляція попиту та інфляція витрат. Основні соціально-економічні наслідки інфляції.

Монетарна політика, її суть та інструменти. Фіскальна політика, її сутність та інструменти.

Глобальна економіка

Особливості розвитку економічних систем у глобальному просторі. Міжнародний поділ праці як основа формування глобальної економіки.

Поняття глобальних проблем. Класифікація глобальних проблем та їх зміст. Причини виникнення глобальних проблем та можливі шляхи їх вирішення. Глобальні проблеми продовольчого забезпечення населення. Глобальні фінансові кризи.

Сутність і ознаки глобалізації. Еволюція напрямків глобалізації. Типи глобалізації. Рівні глобалізації (світовий, окремої країни, галузевий, окремих компаній). Форми прояву глобалізації. Теоретичні підходи до глобалізації (функціональний, апологетичний, технологічний). Індекси глобалізації: економічний, соціальний, політичний, персональний, технологічний. Системи

кількісного і якісного вимірювання глобалізації. Індекс глобалізації. Вимір глобалізації: економічний, соціальний, політичний, персональний, технологічний.

Глобальна система економічного регулювання. Суб'єкти та об'єкти глобального управління. Становлення та принципи глобальної регулюючої системи. Характеристика глобальних регуляторних інститутів, їх сутність, мета функціонування. Міжнародні організації з регулювання світової торгівлі. Класифікація міжнародних організацій та їх основні характеристики. Міжнародні фінансово-кредитні інститути та їх діяльність. Інші регулятивні інститути глобальної економіки та їх функції.

Особливості функціонування сучасних глобальних ринків. Глобальний ринок капіталів і його сегменти. Глобальні ринки робочої сили. Глобалізація товарних ринків. Механізми функціонування глобальних ринків (глобальний попит і глобальна пропозиція, глобальна ціна, глобальна конкуренція та інфраструктура). Глобальний фінансовий ринок, його структура і функції. Особливості формування глобального попиту та пропозиції на ринках товарів. Зміст глобальної виробничої інфраструктури світової економіки та її елементи.

Поняття, структура та механізм діяльності транснаціональних компаній (далі – ТНК). Специфіка діяльності ТНК. Трансформація ТНК в глобальні корпорації. Стратегії забезпечення глобального конкурентного лідерства ТНК.

Сутність, особливості та основні характеристики світового виробництва. Світове виробництво, його характеристика. Світове господарство. Світова економіка як система.

Міжнародні стратегії співробітництва в умовах глобалізації. Міжнародні економічні відносини. Роль міжнародного співробітництва. Особливості сучасного міжнародного співробітництва.

Особливості функціонування сучасних глобальних ринків. Глобальний ринок капіталів і його сегменти. Глобальні ринки робочої сили. Глобалізація товарних ринків. Механізми функціонування глобальних ринків.

Розвиток теорії глобалізації в Україні. Глобалізаційні форми економічного розвитку. Проблема конкурентоспроможності України в глобальній економіці. Стратегія розвитку України в глобалізованому світі.

Економіка підприємства

Підприємство як суб'єкт господарювання. Класифікація та структура підприємств. Сучасні теорії підприємства і підприємництва. Системна побудова підприємства. Головні види і напрями діяльності підприємств. Виробнича кооперація та науково-технічне співробітництво підприємств. Виробничий процес: поняття і складові елементи.

Економічна свобода як основна передумова розвитку підприємництва.

Рушійні сили підприємництва. Принципи та передумови підприємництва. Приватне, колективне та державне підприємництво. Види підприємницької діяльності. Підприємство, його сутність та функції. Види та об'єднання підприємств. Господарські товариства. Організаційні одиниці підприємництва. Організаційно-правові форми підприємницької діяльності.

Ринково-правові основи функціонування підприємства та здійснення підприємницької діяльності. Вплив ринкових умов на зміну оргструктури підприємства, напрямки їх адаптації до умов мінливого ринкового середовища.

Класифікація і структура основних фондів. Грошова оцінка і амортизація основних фондів. Поняття виробничої потужності підприємств, показники використання. Функціональна роль матеріально-речових елементів основних виробничих фондів. Транспортні засоби, виробничі будівлі та споруди, ефективність їх використання.

Економічні сутність оборотних фондів і фондів обігу, їх склад і структура. Виробничі запаси. Незавершене виробництво. Витрати майбутніх періодів.

Сутність та види нематеріальних ресурсів і активів. Методи оцінювання нематеріальних активів.

Загальна характеристика капіталу і виробничих фондів. Сутність і види капіталу. Виробничі фонди підприємств. Оцінка, класифікація та структура основних фондів. Методи амортизації та їх обґрунтування. Роль амортизаційної політики в інвестиційній активності підприємства. Ефективність відтворення та використання основних фондів. Показники ефективності використання основних фондів. Склад і джерела фінансових ресурсів підприємства. Грошові потоки підприємства та їх оцінка з урахуванням фактору часу. Формування і вартість капіталу. Статутний капітал підприємства, визначення та обґрунтування його розміру. Вартість підприємства та інших доходних активів.

Поняття інвестицій та інвестиційної діяльності. Виробничі і невиробничі капіталовкладення. Сутність і змістовна характеристика інвестиційно-відтворювального процесу на підприємстві. Показники та методи оцінки ефективності виробничих інвестицій за умов ринкових відносин між господарюючими суб'єктами з урахуванням грошових потоків, ставки дисконту (капіталізації) господарського ризику та інфляції. Інвестиційний потенціал та його зв'язок із виробничим та економічним потенціалом підприємства. Основні чинники і методи підвищення ефективності використання інвестиційного потенціалу підприємства. Економічне обґрунтування інвестиційних проєктів різних суб'єктів господарювання.

Виробнича потужність підприємства: поняття та види (проєктна, поточна, резервна). Вихідна виробнича потужність. Середньорічна виробнича потужність.

Зміст інноваційної діяльності. Інновації, інноваційний процес: поняття,

класифікації. Поняття науково-технічного прогресу (далі – НТП). Загальна характеристика напрямів розвитку НТП.

Витрати виробництва і собівартість продукції (робіт, послуг) аграрних підприємств. Сутність собівартості продукції і характеристика її видів. Групування операційних витрат за економічними елементами та статтями. Поняття валових витрат. Класифікація витрат. Постійні і змінні витрати. Фінансові результати діяльності підприємства. Послідовність і методи визначення собівартості сільськогосподарської продукції. Поняття виробничого бюджету й обґрунтування шляхів зниження собівартості продукції. Визначення собівартості продукції рослинництва і тваринництва. Фактори зниження собівартості.

Економічний зміст і функції цін. Мета ціноутворення за умов ринку. Методи ціноутворення. Модифікація цін. Посилення функції ціни як економічного регулятора розширеного відтворення. Види ринкових цін. Трансферні ціни. Зміст конкурентної ціни і умови її формування. Стимулююча, синхронізуюча і сигнальна функції ціни. Види цін. Заставна ціна на сільськогосподарську продукцію. Поняття внутрішньогосподарських і середньореалізаційних цін. Особливості ціноутворення на сільськогосподарську продукцію в міру освоєння ринкових відносин у сучасний період. Державне регулювання цін. Основні принципи ціноутворення.

Структура ціни на сільськогосподарську продукцію. Адаптивність цін у ринковій економіці і механізм її забезпечення. Ціна як інтегрований показник якості продукції. Причини виникнення цінової конкуренції між виробниками і характер її прояву. Обмежувальні фактори зниження ціни. Цінова конкурентоспроможність товарів. Поняття мінімальної ціни. Фактори підвищення цінової конкурентоспроможності аграрних підприємств. Ціновий механізм у системі економічних взаємовідносин сільського господарства з іншими сферами агропромислового комплексу (далі – АПК).

Поняття якості продукції, характеристика показників якості. Значення показників якості для підвищення конкурентоспроможності продукції, методика якості сільгосппродукції. Вплив рівня якості продукції на результати виробництва. Стандартизація і сертифікація продукції.

Конкурентоспроможність продукту (товару). Визначення критеріїв конкурентоспроможності продукту (товару). Параметри та показники конкурентоспроможності. Методи оцінки конкурентоспроможності продукту (товару). Якість та конкурентоспроможність: загальні риси та відмінності. Методи підвищення конкурентоспроможності продукції (товару).

Економіка аграрного виробництва

Аграрний ринок – середовище реалізації продукції підприємств та

формувань АПК. Складові аграрного ринку. Аграрні товарні біржі. Оптова і роздрібна торгівля в системі інфраструктури аграрного ринку.

Ринкова інфраструктура та її роль у формуванні соціально-орієнтованої економіки. Зовнішні і внутрішні ринки. Інформаційне забезпечення та консультаційна діяльність як складові інфраструктури аграрного ринку.

Основи Земельного кодексу України, основні положення. Трансформація земельного фонду. Землезабезпеченість та її динаміка. Розподіл сільськогосподарських угідь за землекористувачами. Земельні відносини в системі аграрних відносин. Право на землю. Охорона земельних ресурсів і ефективність їх використання. Ефективність меліорації земель. Оренда землі. Земельний кадастр. Грошова оцінка землі. Бонітування землі. Економічна оцінка землі.

Персонал аграрних підприємств і його класифікація. Формування і розвиток персоналу підприємства. Поняття, класифікація і структура персоналу підприємства. Види чисельності. Показники трудового потенціалу аграрних підприємств і методика їх визначення. Сезонність виробництва. Кадрова політика підприємства. Інструментарій управління персоналом підприємства. Продуктивність праці та методика її визначення. Система показників продуктивності праці, їх класифікація і методика визначення. Досягнутий рівень продуктивності праці, його оцінка, аналіз і фактори підвищення. Прогнозування (планування) рівня продуктивності персоналу на підприємстві. Мотивація й оплата праці. Форми та системи оплати праці в аграрному секторі економіки. Державне регулювання оплати праці. Співвідношення темпів зростання продуктивності і оплати праці та його економічні наслідки.

Поняття інтенсивності та інтенсивного типу розвитку аграрних підприємств. Методика визначення інтенсивного розвитку. Основні напрями формування інтенсивного типу розвитку. Розподіл валового доходу і його вплив на формування інтенсивного типу розвитку. Показники оцінки фактичного стану підприємства, що пов'язані з розподілом валового доходу.

Поняття і значення інфраструктури аграрного підприємства. Класифікація інфраструктури. Народного господарська, регіональна і господарська інфраструктура.

Інфраструктура у системі агропромислового комплексу. Виробнича інфраструктура та її економічне значення. Агросервіс. Галузі інфраструктури, які забезпечують процес доведення продуктів АПК до споживача. Удосконалення економічних взаємовідносин між сільськогосподарськими підприємствами і сферою обслуговування. Економічна ефективність виробничої інфраструктури.

Соціальна інфраструктура та її економічне значення. Необхідність і спрямованість соціальної діяльності підприємства в умовах ринку. Планування

соціального розвитку підприємства. Спеціалізація, концентрація та інтеграційні процеси в сільськогосподарському виробництві. Суспільні форми організації виробництва та їх соціально-економічне значення. Сутність і об'єктивні умови розвитку спеціалізації сільськогосподарського виробництва. Спеціалізація як форма суспільного поділу праці. Особливості спеціалізації в сільському господарстві. Зональна, господарська і внутрішньогосподарська спеціалізація. Внутрішньогалузева спеціалізація та її умови. Показники спеціалізації.

Умови і закономірності розвитку міжгосподарської кооперації у сільському господарстві. Основні напрями діяльності за умов міжгосподарської кооперації (виробнича, агросервісна, торгово-закупівельна, посередницька). Горизонтальна інтеграція сільськогосподарського виробництва. Економічна ефективність міжгосподарської кооперації.

Оцінювання економічних результатів аграрних підприємств. Поняття ефекту і ефективності виробництва. Критерії економічної ефективності сільськогосподарського виробництва. Види ефективності. Соціальна ефективність, екологічна ефективність. Результативність функціонування, безпечний стан підприємства.

Система показників економічної ефективності сільськогосподарського виробництва. Натуральні і вартісні показники. Методика визначення показників економічної ефективності виробництва. Валова і товарна продукція, чиста продукція і чистий дохід, прибуток як показники ефекту, їх абсолютний і відносний розміри. Беззбитковість діяльності підприємства.

Роль і місце галузі рослинництва в економіці АПК. Розміщення галузі рослинництва по природно-кліматичних зонах країни. Шляхи підвищення економічної ефективності розвитку галузі рослинництва.

Економічна оцінка кормових культур, кормів і раціонів. Показники, методика економічної оцінки кормових культур.

Державне регулювання агробізнесу в розвинутих країнах. Застосування принципу аграрного протекціонізму. Програмне державне регулювання розвитку АПК. Планування розвитку АПК, захист вітчизняних ринків і товаровиробників. Державне регулювання цін в аграрній сфері. Система регулювання цін. Фактори формування цінової політики. Особливості політики ціноутворення в аграрній сфері країн Європейського Союзу. Особливість ціноутворення в аграрній сфері. Модель ціноутворення в Україні. Кредитна політика держави в сільському господарстві. Системи кредитування. Кредити та інфраструктура. Фінансовий лізинг. Роль держави в активізації інвестиційної діяльності в АПК. Ресурсний потенціал АПК. Політика держави у сфері земельних відносин. Кадастрова оцінка сільськогосподарських угідь. Грошова оцінка землі. Оренда плати за землю. Рентні платежі.

Регіональні особливості розвитку фермерства. Шляхи формування селянських (фермерських) господарств. Досвід державного регулювання і підтримки доходів сільськогосподарського виробництва в країнах Європейського Союзу і можливість його використання в Україні.

Підприємництво

Підприємництво та його ознаки (самостійна, ініціативна, творча, систематична діяльність щодо досягнення соціально-економічних результатів, яка здійснюється на власний ризик). Функції підприємницької діяльності (інноваційна (творча), соціальна, ресурсна, стимулююча, організаційна).

Суб'єкти (фізичні особи, юридичні особи) та об'єкти підприємницької діяльності за видами економічної діяльності. Організаційно-правові форми підприємництва: фізична особа-підприємець, юридична особа (одноосібне володіння, партнерство (товариство), корпорація). Шляхи створення власної справи: створення нового бізнесу; придбання функціонуючого бізнесу; заснування на основі франчайзингу. Статутний капітал поняття та складові.

Сутність бізнес-плану та його призначення: обґрунтування підприємницької ідеї (створення нового бізнесу, стартапу); залучення коштів; залучення інвесторів, партнерів; планування і подальший контроль реалізації.

Етапи розроблення бізнес-плану, визначення його структури, експертиза, презентація. Поняття та зміст економічних показників ефективності підприємницького проєкту.

Особисті лідерські якості підприємця. Соціальна відповідальність бізнесу. Складові сталого розвитку економіки.

Фінанси підприємств

Сутність фінансів як економічної категорії, функції фінансів. Поняття та структура фінансової структури. Поняття податкової системи, її склад. Поняття бюджетної структури, її склад.

Сутність фінансів підприємств. Сутність і джерела формування фінансових ресурсів підприємств (власні, залучені і позичкові кошти).

Поняття та склад доходів і витрат підприємств. Сутність прибутку та його оподаткування. Розподіл і напрями використання прибутку.

Поняття та економічний зміст оцінювання фінансового стану підприємства.

Сутність і функції фінансів домогосподарств. Бюджет домогосподарств. Доходи і витрати домогосподарств. Поняття заощаджень домогосподарств.

Державне регулювання розвитку економіки підприємств

Мета створення державного сектору підприємництва. Управління

державним сектором економіки: принципи та функції.

Місце малого бізнесу у формуванні регіонального ринку. Основні форми, методи і засоби регулювання та підтримки малого бізнесу. Суб'єкти малого підприємництва.

Державне регулювання агробізнесу в розвинутих країнах. Застосування принципу аграрного протекціонізму. Програмне державне регулювання розвитку АПК. Планування розвитку АПК, захист вітчизняних ринків і товаровиробників. Державне регулювання цін в аграрній сфері. Система регулювання цін. Фактори формування цінової політики. Особливості політики ціноутворення в аграрній сфері країн Європейського Союзу. Особливість ціноутворення в аграрній сфері. Модель ціноутворення в Україні. Кредитна політика держави в сільському господарстві. Системи кредитування. Кредити та інфраструктура. Фінансовий лізинг. Роль держави в активізації інвестиційної діяльності в АПК. Ресурсний потенціал АПК. Політика держави у сфері земельних відносин. Кадастрова оцінка сільськогосподарських угідь. Грошова оцінка землі. Оренда плата за землю. Рентні платежі.

Моделювання в управлінні агровиробничими системами

Агровиробничі системи як об'єкт моделювання. Визначення агровиробничих систем. Важливість агровиробничих систем для забезпечення продовольства і виробництва сировини. Основні складові агровиробничих систем. Типи агровиробничих систем. Виклики та проблеми агровиробничих систем. Сталість та екологічна відповідальність в агровиробництві.

Закон необхідної різноманітності в системах управління. Типи управління агровиробничими системами. Принципи управління складними агровиробничими системами. Поняття планування та контролю в агровиробничих системах.

Суть моделювання як інструмента вивчення агровиробничих систем. Процес моделювання агровиробничих систем. Поняття системного підходу в моделюванні. Використання статистичних методів у моделюванні агровиробничих процесів. Використання моделей для планування виробництва та ресурсного забезпечення.

Суть математичного моделювання агровиробничих систем. Завдання та цілі математичного моделювання в агровиробництві. Комп'ютерне моделювання агровиробничих систем. Основні етапи створення математичної моделі. Використання математичних моделей в прийнятті рішень.

Поняття регресії. Види рівнянь регресії. Визначення параметрів регресійних моделей.

Визначення економічної безпеки агровиробничих систем. Основні складові економічної безпеки в агровиробництві. Фактори впливу на економічну безпеку

агровиробничих систем.

Методи управління запасами в агровиробничих системах. Моделювання попиту та прогнозування.

Визначення конкурентоспроможності в аграрному секторі економіки. Складові конкурентоспроможності агровиробничих систем. Фактори впливу на ефективність функціонування агровиробничих систем. Основні моделі визначення конкурентоспроможності.

Значення стратегічного аналізу в управлінні агровиробничими системами. Основні етапи стратегічного аналізу. Інструменти стратегічного аналізу в аграрному секторі економіки. Процес вибору стратегії. Порядок прийняття стратегічних рішень. Аналіз альтернативних стратегій. Реалізація стратегії. Планування виконання стратегії. Моніторинг та коригування стратегії.

3. ВИМОГИ ДО ЗДІБНОСТЕЙ І ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ЗДОБУВАЧІВ. ОСНОВНІ ПРОФЕСІЙНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Вимоги до фахового іспиту при вступі до аспірантури ґрунтуються на нормативних формах державної атестації осіб, які навчаються у навчальних закладах. Вступник до аспірантури за галуззю знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 Економіка повинен *знати*: основні тенденції та закономірності розвитку сільського господарства в системі агропромислового комплексу, основні напрями інтенсифікації на основі прискорення науково-технічного прогресу, раціонального розміщення та спеціалізації виробництва, різних форм кооперування і оренди, особливості аграрної праці та шляхи підвищення її продуктивності, шляхи підвищення результативності виробництва та ін.

Вміти визначати показники використання земель, фондо-, енерго-, електроозброєності праці; ефективності використання виробничих фондів, капітальних вкладень, техніки, забезпеченості трудовими ресурсами, ступеня їх використання; рівня продуктивності праці, економічної ефективності, інтенсифікації; динаміки і структури собівартості, рівня рентабельності по господарству, галузях і видах продукції; спеціалізації господарства і його підрозділів; а також володіти основами методики обчислення економічної ефективності аграрного виробництва; мати уявлення про взаємозв'язок галузей аграрного виробництва; вміти узагальнювати передовий досвід та впроваджувати його в виробництво тощо.

Основні професійні компетентності:

- готовність до продукування нових ідей та розв'язання комплексних проблем у галузі та/або професійної дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової і педагогічної діяльності, проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення;
- здатність здійснювати пошукову й експертно-аналітичну діяльність у різних сферах теоретичних та прикладних економічних досліджень із обґрунтуванням положень економічної теорії та практики;
- спроможність до узагальнення, систематизації та актуалізації проблематики досліджень із економіки;
- здатність до системного творчого мислення й захисту власної точки зору на платформі використання актуальних методологічних і методичних засад сучасної економічної теорії та практики;
- спроможність адекватно використовувати понятійно-категоріальний апарат і методологію сучасної економічної теорії та практики для ідентифікації

актуальних економічних явищ і процесів, проблем й протиріч суспільного розвитку;

- здатність автономно розв'язувати дослідницько-аналітичні та управлінсько-консультативні завдання в умовах невизначеності на основі виявлення глибинних закономірностей економічного розвитку держави, регіонів, суб'єктів господарювання;

- спроможність до встановлення глибинних взаємозв'язків між економічними, соціальними та іншими суспільними процесами для всебічного обґрунтування управлінських рішень;

- вміння практичного застосовування аналітичних висновків щодо використання положень економічної теорії і практики при формуванні економічної політики, орієнтованої на підвищення ефективності розподілу ресурсів та економічних благ в умовах сучасної ринкової економіки;

- здатність до компаративного аналізу з метою визначення напрямків підвищення національної конкурентоспроможності вітчизняної економіки та пошуку відповідних резервів;

- спроможність оцінювати ефективність реалізації соціально-економічної, екологічної та інших політик держави, визначати тенденції і напрямки підвищення добробуту й якості життя населення на регіональному та національному рівнях;

- спроможність розробляти пропозиції і формувати економічне обґрунтування заходів із удосконалення економічної політики;

- вміння кваліфіковано проводити теоретичні, пошуково-аналітичні та прикладні дослідження в сфері визначення, обґрунтування й використання резервів підвищення ефективності реалізації економічної політики;

- оволодіння цілісною системою навичок щодо використання професійних цінностей і вимог професійної етики, сформованих на основі узагальнення соціальних та культурних практик суспільства у сфері економіки;

- вміння використовувати для розв'язання аналітичних й дослідницьких задач сучасні технічні засоби та інформаційні технології.

4. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ФАХОВОГО ІСПИТУ ДО ВСТУПУ ДО АСПІРАНТУРИ

Організація і проведення фахового іспиту до вступу до аспірантури Вінницького національного аграрного університету за галуззю знань С Соціальні науки, журналістика та інформація за спеціальністю С1 Економіка та міжнародні економічні відносини здійснюється відповідно до:

- Закону України «Про освіту» № 2145-VIII від 05.09.2017 р. (зі змінами);
- Закону України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 р. (зі змінами);
- Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» № 848-VIII від 26.11.2015 р. (зі змінами);
- Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261 (зі змінами);
- Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2025 році (далі – Порядок прийому), затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 10 лютого 2025 року № 168, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 26 лютого 2025 року, № 15/41360;
- Правил прийому на навчання до аспірантури (доктор філософії) та докторантури (доктор наук) Вінницького національного аграрного університету в 2025 році;
- Положення про прийом на навчання до аспірантури та докторантури Вінницького національного аграрного університету на здобуття ступеня доктора філософії та доктора наук у 2025 році;
- Положення про приймальну комісію Вінницького національного аграрного університету в 2025 році;
- Положення про приймальну комісію вищого навчального закладу, затвердженого наказом МОН від 15 жовтня 2015 року № 1085 (зі змінами);
- Положення про предметні комісії для проведення вступних випробувань до аспірантури Вінницького національного аграрного університету в 2025 році;
- Положення про відділ аспірантури і докторантури Вінницького національного аграрного університету, затвердженого рішенням Вченої ради ВНАУ від 31 березня 2020 р., протокол № 10;

Фахове вступне випробування для конкурсного відбору осіб для вступу до аспірантури за спеціальністю С1 Економіка та міжнародні економічні відносини проводиться у формі усного екзамену на основі вільного вибору здобувачами білету, котрий містить три питання з дисциплін, що виносяться на фаховий іспит.

5. СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний аграрний університет

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Ректор

_____ Віктор МАЗУР

«___» _____ 2025 р.

Екзаменаційний білет №
для складання вступного фахового іспиту до аспірантури
зі спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини

1. Теоретичне питання.
2. Теоретичне питання.
3. Теоретичне питання.

Затверджено на засіданні Вченої ради факультету менеджменту та права,
протокол № _____ від «___» _____ 2025 р.

Голова предметної екзаменаційної комісії

Екзаменатори:

Секретар

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ФАХОВОГО ІСПИТУ ДО ВСТУПУ ДО АСПІРАНТУРИ

Критерії оцінки результатів вступних іспитів

Завдання	Бали
1. Теоретичне питання	Максимальна кількість – 60 балів
2. Теоретичне питання	Максимальна кількість – 60 балів
3. Теоретичне питання	Максимальна кількість – 60 балів
4. Стаття	Максимальна кількість – 20 балів
Максимальна сума – 200 балів	

7. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ФАХОВОГО ІСПИТУ

1. Аграрний ринок як середовище реалізації сільськогосподарської продукції підприємств АПК.
2. Агровиробничі системи як об'єкт моделювання.
3. Агропромислова інтеграція: сутність, організаційні форми, значення.
4. Агропромисловий комплекс України: поняття, структура, напрями розвитку.
5. Банківська система України: функції, проблеми розвитку, роль у регулюванні економічного розвитку.
6. Бюджет як основний фінансовий план держави.
7. Взаємодія попиту та пропозиції і рівновага між ними.
8. Визначення критеріїв конкурентоспроможності продукту (товару).
9. Виробнича інфраструктура АПК.
10. Виробнича потужність підприємства: поняття та види.
11. Виробничий процес: поняття і складові елементи.
12. Виробничі можливості та економічний вибір. Обмеженість ресурсів.
13. Виробничі функції, їх види та властивості.
14. Державна система соціального захисту населення.
15. Державне регулювання агробізнесу в розвинутих країнах.
16. Державне регулювання цін в аграрній сфері.
17. Державне управління зовнішньоекономічною діяльністю.
18. Доходи і витрати домогосподарств. Поняття заощаджень домогосподарств.
19. Диверсифікація діяльності аграрних підприємств: поняття, види.
20. Економічна оцінка землі.
21. Економічна свобода як основна передумова розвитку підприємництва.
22. Економічний зміст і функції цін. Мета ціноутворення за умов ринку.
23. Економічний механізм державного управління економікою.
24. Економічний, бухгалтерський та нормальний прибуток.
25. Економічні сутність оборотних фондів і фондів обігу, їх склад і структура.
26. Експортний потенціал України, його суть, значення та структура.
27. Етапи розроблення бізнес-плану, визначення його структури, експертиза, презентація.
28. Ефективність як економічна категорія. Показники ефективності.
29. Забезпеченість аграрних підприємств персоналом.
30. Зайнятість як макроекономічна проблема. Безробіття та його види.
31. Залежність економічної безпеки від глобалізаційних процесів.

32. Земельний кодекс України, основні положення.
33. Земельні відносини в системі аграрних відносин.
34. Земельні ресурси: поняття, ефективність використання.
35. Зовнішнє середовище діяльності аграрних підприємств у ринковій економіці.
36. Зовнішня торгівля та її основні чинники. Показники участі країни у міжнародному поділі праці.
37. Інвестиційна функція. Мультиплікатор інвестицій.
38. Інвестиційно-інноваційна складова економічного зростання.
39. Індeksi глобалізації: економічний, соціальний, політичний, персональний, технологічний.
40. Інновації та інноваційна діяльність на підприємстві.
41. Інтеграція підприємств АПК України у світове господарство.
42. Інтеграція України в світове господарство.
43. Інтелектуальний бізнес: сутність, призначення, цілі та види.
44. Інфляція: сутність, причини та види.
45. Інформаційні технології та їх використання в аграрному бізнесі.
46. Інфраструктура у системі агропромислового комплексу.
47. Класифікація витрат. Постійні і змінні витрати.
48. Класифікація методів державного регулювання економіки.
49. Класифікація типів ринкових структур та їх критерії.
50. Комерційні банки та їх роль у системі АПК.
51. Комп'ютерні технології та їх застосування в економіці.
52. Конкурентоспроможність аграрних підприємницьких структур.
53. Конкуренція та конкурентоспроможність підприємства.
54. Кредитна політика держави в сільському господарстві.
55. Методика визначення показників економічної ефективності виробництва.
56. Методика визначення собівартості сільськогосподарської продукції.
57. Методологія обчислення валового внутрішнього продукту (далі - ВВП).
Методи обрахунку ВВП.
58. Міжнародний поділ праці як основа формування глобальної економіки.
59. Моделі ринкової економіки. Сутність і функції ринку.
60. Моделювання економічних процесів. Моделі економічного зростання.
61. Монетарна політика, її суть та інструменти.
62. Монополізація виробництва і конкуренція на ринку.
63. Монополістична конкуренція, її особливості та умови виникнення.
64. Монополія, її види. Монопольна влада.
65. Номінальний і реальний валовий внутрішній продукт, методи їхнього

розрахунку.

66. Олігополія та її характерні ознаки.

67. Оплата праці в сільському господарстві. Форми та системи оплати праці в аграрному секторі економіки.

68. Оподаткування сільськогосподарських підприємств.

69. Організаційно правові форми підприємництва: фізична особа-підприємець, юридична особа.

70. Організаційно-економічний механізм розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні.

71. Основні засоби: поняття, ефективність використання.

72. Основні макроекономічні показники. Валовий національний продукт (ВНП) та валовий внутрішній продукт (ВВП).

73. Основні складові агровиробничих систем. Типи агровиробничих систем.

74. Основні складові економічної безпеки в агровиробництві.

75. Основні форми міжнародних економічних відносин. Зовнішня торгівля та її основні чинники.

76. Особливість ціноутворення в аграрній сфері.

77. Особливості функціонування сучасних глобальних ринків.

78. Оцінка фінансового стану підприємства, її необхідність і значення.

79. Оцінювання економічних результатів аграрних підприємств.

80. Підприємництво і соціальний розвиток села.

81. Підприємство як суб'єкт господарювання. Класифікація та структура підприємств.

82. Платіжний баланс країни: зміст та структура.

83. Податкова політика України, фіскальна та стимулююча роль податків.

84. Поняття глобальних проблем, їх класифікація.

85. Поняття економічної безпеки та її роль у системі національної безпеки.

86. Поняття і значення інфраструктури аграрного підприємства.

87. Поняття інвестицій та інвестиційної діяльності.

88. Поняття корисності благ та її види. Сукупна та гранична корисності. Закон спадної граничної корисності.

89. Поняття та економічний зміст оцінювання фінансового стану підприємства.

90. Поняття та склад доходів і витрат підприємств.

91. Поняття якості продукції, характеристика показників якості.

92. Поняття, класифікація і структура персоналу підприємства.

93. Поняття, структура та механізм діяльності ТНК.

94. Попит на товари. Закон і функції попиту.

95. Порядок прийняття стратегічних рішень. Аналіз альтернативних стратегій.
96. Потреби і блага, їх класифікація. Піраміда Маслоу.
97. Прибуток як результат фінансово-господарської діяльності підприємства.
98. Принципи та передумови підприємництва. Види підприємницької діяльності.
99. Принципи управління складними агровиробничими системами.
100. Причини і шляхи вирішення еколого-економічних проблем.
101. Проблема конкурентоспроможності України в глобальній економіці.
102. Проблеми еколого-економічного розвитку регіонів і створення сприятливих умов життєдіяльності населення.
103. Програмне державне регулювання розвитку АПК.
104. Пропозиція, закон пропозиції. Фактори, що впливають на зміну пропозиції та зміну обсягу пропозиції.
105. Регіональні аспекти впливу галузей агропромислового комплексу на навколишнє середовище.
106. Рівень рентабельності продукції підприємства: поняття, види.
107. Розвиток фермерства в Україні: сучасні тенденції та проблеми.
108. Роль і місце галузі рослинництва в економіці АПК. Сучасний стан галузі рослинництва.
109. Роль і місце галузі тваринництва в економіці АПК. Сучасний стан галузі тваринництва.
110. Середні і граничні витрати у короткостроковому і довгостроковому періодах.
111. Соціальна інфраструктура та її економічне значення.
112. Соціальна політика України на сучасному етапі.
113. Спеціалізація, концентрація та інтеграційні процеси в сільськогосподарському виробництві.
114. Стандартизація і сертифікація продукції.
115. Статутний капітал поняття та складові.
116. Стратегічне планування та програмування соціально-економічного розвитку країни.
117. Стратегічні пріоритети економічної політики України.
118. Стратегія розвитку підприємства. Суть та основні елементи стратегічного планування. Методи вибору та різновиди стратегії.
119. Суб'єкти та об'єкти підприємницької діяльності за видами економічної діяльності.
120. Сукупний, середній та граничний продукт. Закон спадної віддачі факторів виробництва.
121. Сутність і джерела формування фінансових ресурсів підприємств.

122. Сутність державного регулювання економіки.
123. Сутність і види капіталу. Виробничі фонди підприємств.
124. Сутність і ознаки глобалізації. Еволюція напрямків глобалізації.
125. Сутність сукупного попиту. Цінові та нецінові фактори впливу.
126. Сутність сукупної пропозиції. Цінові та нецінові фактори впливу.
127. Сутність, види, роль та джерела інвестицій.
128. Сутність, особливості та основні характеристики світового виробництва.
129. Суть моделювання як інструмента вивчення агровиробничих систем.
130. Суть, фактори та типи економічного зростання. Погляди на економічне зростання.
131. Тенденції розвитку малого та середнього підприємництва в Україні.
132. Трудові ресурси галузі: поняття, склад і структура.
133. Управління інноваційним розвитком підприємства: основні поняття, принципи, методи.
134. Фактори виробництва. Ефективність виробництва.
135. Фактори впливу на ефективність функціонування агровиробничих систем.
136. Фіскальна політика, її сутність та інструменти.
137. Форми та системи оплати праці в аграрному секторі економіки.
138. Характеристика глобальних регуляторних інститутів, їх сутність, мета функціонування.
139. Характеристика основних складових соціального захисту населення.
140. Циклічність як форма економічного розвитку. Види економічних циклів.

8. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ¹²ЙЦ

1. McConnell, Campbell. Economics : Principles, Problems, & Policies : [англ.] / Campbell McConnell, Stanley Brue, Sean Flynn. 21st Ed. McGraw-Hill, 2018.
2. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: Навчальний посібник.: У 2 кн. Кн. 1: Вступ до аналітичної економії. Макроекономіка. За ред. С. Панчишина і П. Островерха. 4-те вид. випр. і допов. К: Знання, 2016. 723 с.
3. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств: підручник. Київ, 2013. 779 с.
4. Андрійчук В.Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика аналіз. Київ, 2005. 290 с.
5. Антоненко В.М. та ін. Економіка і управління підприємствами: теорія, методика, практика: колект. монографія. Полтава : Астроя, 2020. 240 с.
6. Бондарук Х.В. Підприємництво як чинник розвитку інноваційної моделі економіки України та її регіонів : монографія. Київ : Кондор, 2020. 169 с.
7. Бюджетний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.
8. Вдовенко Л.О., Черненко О.С. Фінансова безпека суб'єктів підприємництва в аграрній сфері: монографія. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД». 2017. 252 с.
9. Витрати та ефективність виробництва продукції в сільськогосподарських підприємствах (моніторинг) / [Лупенко Ю.О., Шпичак О. М., Боднар О. В. та ін.] ; за ред. О. М. Шпичака. Київ : ННЦ ІАЕ, 2016. 340 с.
10. Воропай Н.Л. Економіко-математичні методи та моделі: навчальний посібник. Одеса: ОНЕУ, 2018. 404 с.
11. Головня О.М. Формування та розвиток соціально орієнтованої економіки України: роль державного регулювання : монографія. Вінниця : ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2014. 528 с.
12. Дмитрієв І.А. Шевченко І.Ю. Економіка підприємства: навчальний посібник для практичних занять і самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів. Х.: ФОП Бровін О.В., 2018. 292 с.
13. Ємельянов В.М., Євтушенко О.Н., Андріяш В.І. Державне управління: у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях: [навчальний посібник]. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2015. 336 с.
14. Економіка і бізнес: підручник: за ред. д.е.н., проф. Л.Г. Мельника, д.е.н., проф. О.І. Карінцевої. Суми: Університетська книга, 2021. 316 с.
15. Єрмаков Ю.О., Жибак М.М. Організація виробництва в сільськогосподарських підприємствах: навч. посібник [для студентів вищих

закладів освіти III-IV рівня акредитації]. Тернопіль, 2009. 287 с.

16. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 14.10.2014 р. № 1702-VII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>.

17. Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11.09.2003 № 1160-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/1160-15>.

18. Збарський В.К. Економіка підприємства. К.: КМУ, 2015. 316 с.

19. Калетнік Г.М. Трансформація економічного розвитку системи АПК регіону в ринкових умовах господарювання: колективна монографія. Під заг. ред. А.Г. Мазура. Вінниця, 2014. 374 с.

20. Калетнік Г.М., Гончарук І.В., Ємчик Т.В., Лутковська С.М. Аграрна політика та земельні відносини. Навчальний посібник. Вінниця: ВНАУ, 2020. 308 с.

21. Калетнік Г.М., Мазур А.Г., Кубай О.Г. Державне регулювання економіки : навчальний посібник. К. : Хай-Тек Прес, 2011. 428 с.

22. Калетнік Г.М., Скорук О.П., Токарчук Д.М. Організація і економіка використання біоресурсів: підручник. Вінниця: ВНАУ, 2018. 297 с.

23. Карташов Є.Г., Євдокимов В.В., Драган І.О., Дацій О.І. Державне та регіональне управління: [підручник]. Київ, 2019. 223 с.

24. Конституція України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр>.

25. Королович О.О. Мале підприємництво в умовах трансформації економіки регіону : монографія. Мукачево : МДУ, 2020. 295 с.

26. Краус Н.М., Нікіфоров П.О., Краус К.М., Поченчук І.М., Фінансові інструменти економічного розвитку: навчально-методичний посібник. Київ: Аграр Медіа Груп. 2020. 210 с.

27. Лупенко Ю.О. Розвиток підприємництва і кооперації: інституціональний аспект: моногр.: за ред. Лупенко Ю.О., Малік М.Й., Шпикуляк О.Г. та інші. К. : ННЦ «ІАЕ», 2016. 430 с.

28. Луцяк В.В., Пронько Л.М., Колесник Т.В. Маркетинговий менеджмент: навчальний посібник. Вінниця: ВНАУ, 2019. 231 с.

29. Національна транзитивна економічна система: розвиток ринкових відносин та економічна політика : монографія. За заг. ред. д-ра екон. наук, проф., чл.-кор. НАН України, заслуж. діяча науки і техніки України Зверькова М.І., Херсон : Гельветика, 2020. 223 с.

30. Організаційно-економічне забезпечення розвитку сімейних фермерських господарств : монографія [Лупенко Ю.О., Малік М.Й., Шпикуляк О.Г. та ін.]. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2019, 212 с.

31. Організація виробництва, прогнозування та планування в агропромисловому комплексі України: навч. посібник; за ред. П.С. Березівського. Львів, 2009. 440 с.

32. Останкова Л.А., Шевченко Н.Ю. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками: навч. посіб. Київ, 2011. 256 с.

33. Петров В.М. Організація виробництва та планування діяльності на підприємствах АПК: навч. посібник. Харк. нац. аграр. ун-т. Х.: Майдан, 2016. 362 с.

34. Податковий кодекс України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.

35. Розвиток підприємництва і кооперації: інституціональний аспект : монографія / Лупенко Ю. О., Малік М. Й., Заяць В. М. та ін. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2016. 430 с.

36. Розвиток форм господарювання в сільському господарстві: проблеми і рішення : наук. доп. за ред. Ю.О. Лупенка, кол. авторів: Ю.О. Лупенко, В.Я. Месель-Веселяк, О.Г. Шпикуляк та ін. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2018. 54 с.

37. Романченко Н.В., Кожемякіна Т.В., Пічик К.В. Економіка підприємства: навч. посібник. Київ: НаУКМА, 2018. 343 с.

38. Скібіцька Л.І., Матвеев В.В., Щелкунов В.І. Антикризовий менеджмент: навч. посібник. Київ, 2014. 584 с.

39. Формування та функціонування ринку агропромислової продукції: практичний посібник; за ред. П.Т. Саблука. Київ, 2000. 556 с.

40. Ходаківський Є.І., Якобчук В.П., Литвинчук І.Л. Інтелектуальна власність: економіко-правові аспекти: навч. посіб. Київ, 2014. 276 с.

41. Чепінога В.Г. Основи економічної теорії: навч. посібник. Київ, 2014. 240 с.

42. Чернега І.І. Соціально-економічний механізм підприємницької діяльності в аграрному секторі України: виклики та можливості: монографія. Умань: Сочінський М.М. 2020. 404 с.